

VÝSLEDNÁ ZPRÁVA

o šetření ve věci odběru a zpracování vzorků a dalších souvislostí v případě „Havárie na řece Bečvě dne 20. 9. 2020“

Operativní šetření provedli zaměstnanci odboru interního auditu a finanční kontroly Ministerstva životního prostředí (dále jen „OIAFK MŽP“) ve složení Bc. Jaroslav Svoboda a Mgr. František Čermák na základě požadavku ministra životního prostředí v době od 8. února do 23. března 2021.

Předmětem tohoto šetření bylo prověřit:

- úkony pracovníků ČIŽP při počátečním šetření havárie,
- výběr míst k odběru vzorků na základě nahlášené havárie a místních zjištění,
- metodiku odběru vzorků.

Cílem šetření bylo zmapovat postup České inspekce životního prostředí (dále také „ČIŽP“) v průběhu havárie na řece Bečvě dne 20. září 2020 a v následujících dnech, se zaměřením na činnost ČIŽP (Oblastních inspektorátů Olomouc a Brno) a na odběr vzorků.

Obsah:

1	Manažerské shrnutí	3
2	Použité předpisy	3
3	Výsledek šetření	4
3.1	Základní východiska	4
3.1.1	Právní rámec - zákonná úprava	4
3.1.2	Interní předpisy ČIŽP	5
3.2	Základní časová osa činností ČIŽP	5
3.2.1	Činnosti OI Olomouc a OI Brno ve dnech 21. 9. – 25. 9. 2020	9
3.2.1.1	Činnosti OI Olomouc	9
3.2.1.2	Činnosti OI Brno	12
3.3	Odběr vzorků	15
3.3.1	Odběr vzorků ČIŽP	15
3.3.2	Odběr vzorků ostatních organizací	16
3.3.3	Odběr vzorků celkem	17
3.4	Metodika odběru vzorků	18
4	Závěr	18
4.1	ČIŽP - interní předpisy, výjezdy na místo havárie	19
4.2	Odběry vzorků	20
4.3	Přehled výustí a potenciálních znečišťovatelů, potenciálně rizikové výusti	20
4.4	Metodika odběru vzorků ČIŽP	22
5	Rozdělovník	22
6	Přílohy	22

1 Manažerské shrnutí

V případě tohoto šetření je manažerským shrnutím kapitola 4 „Závěr“ na straně 18 této Zprávy.

2 Použité předpisy

Předpisy uváděné v této Zprávě jsou aplikovány ve znění účinném pro dané období. V průběhu operativního šetření vycházeli pracovníci OIAFK MŽP z následujících předpisů, materiálů a podkladů:

- Služební předpis č. 18/2020 státního tajemníka, kterým se mění služební předpis č. 10/2019 státního tajemníka Organizační řád Ministerstva životního prostředí;
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon);
- Zákon č. 114/1992 Sb., zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny;
- Zákon č. 234/2014 Sb., zákon o státní službě;
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 76/2002 Sb., zákon o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci);
- Vyhláška č. 450/2005 Sb., o náležitostech nakládání se závadnými látkami a náležitostech havarijního plánu, způsobu a rozsahu hlášení havárií, jejich zneškodňování a odstraňování jejich škodlivých následků;
- ČSN EN ISO 5667-6 Návod pro odběr vzorků z řek a potoků;
- Služební předpis ředitele České inspekce životního prostředí č. 9/2015 o služební pohotovosti v České inspekci životního prostředí;
- Zápis o mimořádné události na úseku životního prostředí vypracovaný dne 21. 9. 2020 inspektorem ČIŽP Oblastního inspektorátu Olomouc, který se zúčastnil šetření na místě havárie dne 20. 9. 2020;
- Zápis z havárie vypracovaný dne 25. 9. 2020 pracovníci Oddělení životního prostředí a dopravy Odboru stavební úřad Městského úřadu Hranice, která se zúčastnila šetření na místě dne 20. 9. 2020;
- Záznam o havárii ze dne 24. 9. 2020 vypracovaný vedoucím Vodoprávního úřadu Valašské Meziříčí, který se zúčastnil šetření na místě havárie dne 20. 9. 2020;
- Záznamy z Centrální evidence havárií;
- Podklad ke kauze havárie na Bečvě s detailním zaměřením na činnost ČIŽP a ostatních subjektů v prvních dnech havárie (20. 9. – 22. 9. 2020) vypracovaný ČIŽP;
- Záznamy z koordinačních schůzek svolaných Vodoprávním úřadem Krajského úřadu Olomouckého kraje ze dne 21. 9., 22. 9. a 24. 9. 2020;
- Monitoring na řece Bečvě a Moravě v rámci havárie s únikem kyanidů ze dne 20. 9. 2020 vypracovaný inspektorem ČIŽP Oblastní inspektorát Olomouc dne 2. 11. 2020, který se zúčastnil šetření na místě havárie dne 20. 9. 2020;
- další materiály, podklady a informace poskytnuté ČIŽP.

3 Výsledek šetření

3.1 Základní východiska

Dne 20. 9. 2020 došlo na řece Bečvě k úhynu ryb. Havárií bylo zasaženo přibližně 45 km jejího toku. Událost byla nahlášena na ČIŽP Hasičským záchranným sborem Olomouc na havarijní telefon Oblastního inspektorátu ČIŽP v Olomouci v neděli 20. 9. 2020 ve 12:07. V době provádění tohoto šetření nejsou známy konečné výsledky vyšetřování orgány Policie ČR.

Šetření OIAFK MŽP se zabývalo pouze postupy a činnostmi pracovníků oblastních inspektorátů České inspekce životního prostředí v Olomouci a v Brně. **Předmětem šetření nebylo určování příčin havárie na řece Bečvě dne 20. 9. 2020 ani původce havárie či detailní postupy dalších složek zúčastněných na odstraňování příčin a důsledků havárie.**

Pracovníci OIAFK MŽP provedli dne 23. 2. 2021 místní šetření na toku řeky Bečvy za účasti inspektora ČIŽP, ředitele Oblastního inspektorátu ČIŽP v Olomouci (dále jen „OI Olomouc“) a auditora ČIŽP. Inspektor ČIŽP, který dne 20. 9. 2020 držel pohotovost a byl přítomen na místě havárie, provedl pracovníky OIAFK místy, kde se pohyboval v den havárie a poskytl jim podrobný popis své činnosti.

Plánované osobní setkání s pracovníky Oblastního inspektorátu ČIŽP v Brně (dále jen „OI Brno“) bylo vzhledem k možné nákaze COVID-19 jednoho z pracovníků OI Brno zrušeno. Dne 25. 2. 2021 se proto uskutečnila videokonference s pracovníky OI Brno za účasti auditora ČIŽP, jejímž předmětem byla činnost OI Brno v prvních dnech havárie.

Další videokonference s pracovníky OI Brno za účasti ředitele Odboru technické ochrany životního prostředí a integrované prevence ČIŽP Praha proběhla ve čtvrtek 11. 3. 2021.

Dne 23. 3. 2021 se uskutečnila společná videokonference s pracovníky OI Olomouc a OI Brno, rovněž za účasti ředitele Odboru technické ochrany životního prostředí a integrované prevence ČIŽP Praha, na které byly řešeny konkrétní dotazy OIAFK MŽP směřující na pracovníky ČIŽP, kteří se zúčastnili zmáhání havárie v jejích počátcích.

S výslednou zprávou ze šetření byla seznámena ČIŽP a některé její připomínky byly do textu zapracovány.

3.1.1 Právní rámec - zákonná úprava

Základním východiskem šetření postupů ČIŽP byla ustanovení § 41 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (dále jen „vodní zákon“), který stanoví úkoly zúčastněných složek, do jejichž kompetencí účast na odstraňování příčin a následků havárie patří. Mezi tyto složky patří:

- Hasičský záchranný sbor České republiky a jednotky požární ochrany (dále jen „HZS“),
- Policie České republiky (dále jen „PČR“),
- správce povodí,
- příslušný vodoprávní úřad (dále jen „VPÚ“),
- Česká inspekce životního prostředí.

Podle § 40 vodního zákona je havárií mimořádné závažné zhoršení nebo mimořádné závažné ohrožení jakosti povrchových nebo podzemních vod. Dle zákonného postupu každý, kdo způsobí nebo zjistí havárii, je povinen ji neprodleně hlásit HZS, PČR, případně správci povodí. Tyto složky následně neprodleně informují o jim nahlášené havárii VPÚ a ČIŽP.

Samotný odběr vzorků upravuje Česká technická norma *Kvalita vod – Odběr vzorků, část 6: Návod pro odběr vzorků z řek a potoků, ČSN EN ISO 5667-6*.

Pro účely tohoto šetření je nutné zdůraznit ustanovení § 41 odst. 3 vodního zákona, podle kterého řízení prací při zneškodňování havárií přísluší vodoprávnímu úřadu.

3.1.2 Interní předpisy ČIŽP

Postup ČIŽP při vzniku havárie řeší částečně pouze *Služební předpis ředitele České inspekce životního prostředí č. 9/2015, o služební pohotovosti v České inspekci životního prostředí* ze dne 2. 12. 2015, č.j.: ČIŽP/10/RDT/1509182.008/15/RAR (dále jen „předpis o služební pohotovosti“).

Předpis o služební pohotovosti ve vazbě na zákon č. 234/2014 Sb., zákon o státní službě obecně upravuje služební pohotovost v souladu s ustanovením zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Stanoví práva a povinnosti službu konajícího pracovníka, jeho proškolení a odměňování, způsob a rozsah zajištění služební pohotovosti, vybavení pracovníka (služební vozidlo odpovídajícím vybavením pro výjezd v rámci mimořádné události, mobilní pohotovostní telefon). Předpis o služební pohotovosti dále stanoví, že o mimořádné události s výjezdem a o jiné vážné mimořádné události informuje zaměstnanec držící službu pohotovosti telefonicky nebo zasláním SMS zprávy vedoucího příslušného oddělení OI ČIŽP podle řešené problematiky, ředitele OI ČIŽP, tiskového mluvčího ČIŽP a ředitele ČIŽP.

Dále ČIŽP předložila dokument *Jak obecně postupuje ČIŽP při oznámení havárie na vodách* a dále dokument *Havárie na vodách z pozice ČIŽP – odborný text*. Na těchto dokumentech není uvedeno datum vzniku a podle sdělení pracovníků ČIŽP byly vypracovány až následně po havárii. Tyto dokumenty upravují postup pracovníka při oznámení havárie na vodách, informační povinnosti k dalším pracovníkům ČIŽP, vybavení služebního vozidla, podmínky k rozhodnutí o výjezdu a činnost po příjezdu na místo havárie, základní postupy při odběru vzorků vody a nakládání s odebranými vzorky. V době havárie na Bečvě uvedené dokumenty neexistovaly.

3.2 Základní časová osa činností ČIŽP

Zdrojem dále uvedených informací byly zejména následující dokumenty a materiály:

- *Zápis o mimořádné události na úseku životního prostředí* vypracovaný dne 21. 9. 2020 inspektorem OI Olomouc, který se zúčastnil šetření na místě dne 20. 9. 2020;
- *Zápis z havárie* vypracovaný dne 25. 9. 2020 pracovníci Oddělení životního prostředí a dopravy Odboru stavební úřad Městského úřadu Hranice, která se zúčastnila šetření na místě dne 20. 9. 2020;
- *Záznam o havárii* ze dne 24. 9. 2020 vypracovaný vedoucím odboru životního prostředí Městského úřadu Valašské Meziříčí, který se zúčastnil šetření na místě dne 20. 9. 2020;
- *Záznamy z Centrální evidence havárií*;
- *Monitoring na řece Bečvě a Moravě v rámci havárie s únikem kyanidů* ze dne 20. 9. 2020, hodnocené období od 20. 9. 2020 až 6. 10. 2020;
- *Podklad ke kauze havárie na Bečvě s detailním zaměřením na činnost ČIŽP a ostatních subjektů v prvních dnech havárie (20. 9. – 22. 9. 2020)* vypracovaný ČIŽP;

- Záznamy z koordinačních schůzek svolaných vodoprávním úřadem Krajského úřadu Olomouckého kraje ze dne 21. 9., 22. 9. a 24. 9. 2020;
- další materiály, podklady, fotodokumentace, mapy, data a informace poskytnuté ČIŽP v průběhu šetření.

20. 9. 2020 – neděle, den nahlášení havárie

- 09:30 Místní rybář pozoruje první známky nestandardního chování ryb (dezorientace) v místě křížení elektrického vedení velmi vysokého napětí s tokem Bečvy, přibližně 680 metrů od Choryňského mostu proti proudu řeky (dále také „Bod 0“). Mapa celkové situace je uvedena v Příloze č. 1 této Zprávy.
- 10:00 Místním rybářem pozorován úhyn ryb u Choryňského mostu.
- 11:30 Jednatel Místní organizace Českého rybářského svazu Choryně hlásí PČR první příznaky otravy ryb u Choryňského mostu.
- 12:07 Hlášení HZS o mimořádné události (znečištění významného vodního toku Bečva) na OI Olomouc, který následně provedl sběr podkladů, mapovou přípravu a telefonické konzultace s VPÚ Hranice, HZS Olomouckého kraje a s Českým rybářským svazem. Zjištění, že pravděpodobný zdroj kontaminace leží mimo Olomoucký kraj. Informace o havárii předána vedoucímu odboru ochrany vod a řediteli OI Olomouc.
- Ve 12:30 bylo podle dostupných informací započato HZS Olomouckého kraje s odběrem vzorků v říčním úseku mezi obcemi Hustopeče nad Bečvou až k lávce u obce Rybáře nad Bečvou - odběr celkem šesti vzorků orientačně mezi říčními kilometry 50,8 až 35,6 (říční kilometr udává kilometrickou vzdálenost určitého místa na vodním toku od stanoveného bodu, obvykle od ústí toku do jiného toku nebo vodní plochy – v tomto případě je nulovým kilometrem vtok Bečvy do řeky Moravy).*
- 13:20 Po vyhodnocení závažnosti případu a poskytnutí telefonické součinnosti VPÚ Hranice bylo rozhodnuto o výjezdu OI Olomouc na místo havárie. Zástupce OI Olomouc informuje o události úhynu ryb OI Brno včetně informace, že zdroj kontaminace je pravděpodobně mimo Olomoucký kraj v oblasti Valašského Meziříčí (územní příslušnost OI Brno). Zástupce OI Olomouc se domlouvá s OI Brno, že se ozve s dalšími informacemi, až dorazí na místo výjezdu.
- 13:25 Výjezd inspektora OI Olomouc na místo havárie.
- 13:43 Pracovnice OI Brno vyhledává telefonické spojení na VPÚ Valašské Meziříčí, nalezeno mobilní telefonní číslo na referenta krizového řízení a požární ochrany. Na tomto telefonním čísle nebyl nikdo dostupný ani se nikdo neozval zpět. Na webových stránkách HZS nebyly k nalezení žádné informace o případném výjezdu HZS ve Zlínském kraji.
- 14:15 Příjezd inspektora OI Olomouc na místo havárie k mostu u Hustopečí nad Bečvou, setkání a konzultace s pracovníci VPÚ Hranice. Zjištění, že kontaminace je senzoricky nepozorovatelná - bez zápachu, vysoce toxická pro ryby. Základní ukazatelé jako pH a obsah kyslíku jsou v normě. Po konzultaci zúčastněných složek bylo rozhodnuto o druhém kole monitoringu toku, který provede HZS Frenštát pod Radhoštěm. Pracovník OI Olomouc informuje telefonicky OI Brno

o zjištěných skutečnostech s tím, že se jedná o havárii většího rozsahu. Inspektor OI Olomouc nepřevzal od VPÚ Hranice vzorek vody a ryb odebraný rybáři z oblasti Hustopečí nad Bečvou ve 12:35. Vzorek vody nebyl reprezentativní a vzorek ryb již vykazoval známky rozkladu. HZS odebíral přibližně ve stejný čas reprezentativní vzorek vody v místě aktuálního úhynu ryb. Po dohodě s VPÚ Hranice bylo dohodnuto odebrat nový vzorek uhynulých ryb v místě aktuálního úhynu u obce Ústí. Poté přesun inspektora OI Olomouc do Ústí - prostor stavby „PB PO Ústí – Skalička“, na místo přejezdu přes řeku Bečvu.

- 14:30 VPÚ Valašské Meziříčí kontaktuje OI Olomouc, zjišťuje, že OI Olomouc je již na místě a v rámci místní příslušnosti je potřebné kontaktovat OI Brno.
- 14:42 VPÚ Valašské Meziříčí kontaktuje OI Brno s oznámením o úhynu ryb v oblasti Hustopečí nad Bečvou. Dle informací poskytnutých ČIŽP byly ze strany OI Brno vneseny dotazy na zabarvení vody v místě, kde se nacházel pracovník VPÚ Valašské Meziříčí (u Choryňského mostu) – voda byla dle informací čistá, žádné úhyny ryb, pouze nestandardní chování. Na základě žádosti ze strany VPÚ Valašské Meziříčí o stanovení dalšího postupu při řešení nastalé situace byla OI Brno poskytnuta informace o nutnosti kontaktovat HZS, Policii ČR, správce povodí. V rámci předběžné opatrnosti prodiskutována také nutnost informovat hygienickou stanici v případě, že by se v blízkosti nacházely zdroje pitné vody. Na dotaz potvrzeno ze strany VPÚ Valašské Meziříčí, že pracovník VPÚ Valašské Meziříčí zná místní vyústění do toku Bečvy, OI Brno připomíná nutnost je ovzorkovat. Vzhledem k tomu, že není viditelně patrné znečištění, pravděpodobně se nejedná o problém čistírny odpadních vod (dále také „ČOV“). Na dotaz OI Brno sděluje, že ČIŽP nemá akreditovanou laboratoř, na místě již přítomny subjekty, které mají akreditované laboratoře (HZS, Povodí Moravy VaK Vsetín), domluva, že VPÚ Valašské Meziříčí zařídí odběry u výústí s pracovníky těchto akreditovaných laboratoří. OI Brno upozorňuje na blízkost společnosti DEZA, a.s., VPÚ Valašské Meziříčí potvrzuje, že společnost DEZA, a. s., byla již telefonicky kontaktována, dle sdělení tam nedošlo k žádným nestandardním situacím a zaměstnanci podniku DEZA, a. s., již odebrali vlastní vzorky. Zároveň dotaz ze strany VPÚ Valašské Meziříčí, co je potřeba udělat se vzorkem uhynulé ryby od rybářů, OI Brno sděluje, že je potřeba vzorek uložit do lednice a předat k rozboru na nejbližší veterinární stanici. Ze strany OI Brno doporučeno VPÚ Valašské Meziříčí vše si zaznamenávat pro pozdější potřebnou rekapitulaci událostí. Zároveň byl domluven výjezd zaměstnanců OI Brno na místo havárie v případě zhoršení situace a na základě případného požadavku VPÚ Valašské Meziříčí. Ředitel OI Brno nebyl o havárii informován, přestože předpis o služební pohotovosti uvádí povinnost zaměstnance držícího pohotovostní službu o mimořádné události s výjezdem a o jiné vážné mimořádné události ředitele OI informovat.
- 15:40 Inspektor OI Olomouc společně s pracovníkem VPÚ Hranice odebírá vzorek povrchové vody a uhynulých ryb z toku Bečvy v Ústí v místě přejezdu toku vybudovaného v rámci stavby „PB PO Ústí - Skalička“, kde aktuálně docházelo k úhynu ryb, říční kilometr 43,2. Vzorek povrchové vody a uhynulých ryb byl odebrán z levého břehu Bečvy v místě, kde byla HZS nainstalována normá stěna a kde byl dle OI Olomouc předpoklad akumulace neznámého kontaminantu.

- 16:10 Pracovník OI Olomouc se přesunuje zpět proti proudu Bečvy do Hustopečí nad Bečvou, kde provádí monitoring bezobratlých živočichů pod kameny v řece, se zjištěním, že část těchto živočichů přežila.
- V 16:25 bylo prostřednictvím HZS Olomouckého kraje započato s druhým kolem monitoringu toku Bečvy. Odebráno bylo sedm vzorků z toku na úseku mezi jezem Juřinka I u Valašského Meziříčí (orientační říční kilometr 59) a lávkou u obce Rybáře nad Bečvou.*
- 17:00 Inspektor OI Olomouc ukončil terénní šetření. Fotodokumentace jeho činnosti je uložena ve spisové službě ČIŽP.
- 17:00 Příjezd HZS Frenštát pod Radhoštěm (má k dispozici chemickou laboratoř), který se domluvil s VPÚ Valašské Meziříčí, že bude odebrán vzorek vody nad soutokem vodních toků Juhyně a Bečvy blízko od Choryňského mostu a také kontrolní vzorek pod lávkou ve Lhotce nad Bečvou. Tyto vzorky však dle získaných informací od ČIŽP nejsou k dispozici.
- 17:30 Předání jednoho litru prvního vzorku vody a vzorků uhynulých ryb odebraných OI Olomouc v Ústí, spolu s protokolem o odběru vzorků, do laboratoře Státního veterinárního ústavu Olomouc.
- 17:30 Pracovník VPÚ Valašské Meziříčí kontaktuje OI Brno a informuje o odběru vzorků HZS a jejich předání do laboratoře HZS Frenštát pod Radhoštěm. Ze záznamu VPÚ Valašské Meziříčí vyplývá, že v tuto dobu byla rovněž provedena kontrola stavu a situace z mostu obce Choryně, kde byla zjištěna přítomnost živých ryb.

Souhrn 1. dne havárie

Šetření havárie v den jejího ohlášení se zúčastnil inspektor OI Olomouc, který přijal hlášení o havárii od HZS. Inspektor OI Olomouc ve spolupráci s ostatními složkami provedl místní šetření. Během jeho setkání s VPÚ Hranice bylo ověřeno, že šetření řídí v souladu s legislativou příslušný vodoprávní úřad, který v oblasti nahlášené havárie provádí šetření spolu s HZS Olomouc a PČR. Vzhledem k vzájemné dohodě, že odběr vzorků v znečištěném úseku bude prováděn členy HZS, odebral inspektor OI Olomouc jeden kontrolní vzorek vody a vzorky uhynulých ryb, které následně předal do laboratoře Státního veterinárního ústavu v Olomouci (dále jen „SVÚ Olomouc“) za účelem rozboru pro stanovení příčiny úhynu ryb. V den nahlášení havárie nebyla zjištěna příčina kontaminace toku, přesné místo znečištění ani jeho původce. V tento den byl v toku Bečvy mimořádně nízký stav vody.

Inspektorem OI Olomouc byl 21. 9. 2020 pod č. j.: ČIŽP/48/2020/3556 sepsán *Zápis o mimořádné situaci na úseku životního prostředí ze dne 20. 9. 2020.*

OI Brno, v jehož místní příslušnosti byl pravděpodobný původce znečištění, se zúčastnil telefonických konzultací.

Podle sdělení OI Brno nebyl vypracován interní zápis o mimořádné události ze dne 20. 9. 2020 vzhledem ke skutečnosti, že se zástupce tohoto inspektorátu v den havárie fyzicky šetření nezúčastnil.

3.2.1 Činnosti OI Olomouc a OI Brno ve dnech 21. 9. – 25. 9. 2020

3.2.1.1 Činnosti OI Olomouc

21. 9. 2020 – pondělí

Za účelem získání podkladů pro případné zahájení kontroly podle ustanovení § 5 zákona č. 255/2012 Sb., zákon o kontrole (kontrolní řád), bylo pod č. j.: ČIŽP/48/2020/5611 zahájeno *Inspekční šetření*. Předmětem šetření za účasti tří inspektorů OI Olomouc byl monitoring toku, odběr vzorků vody pro terénní analýzy mobilním analyzátozem a pro laboratorní chemické rozbor. Cílem bylo posoudit kontaminační mrak škodlivé látky a rozsah úhynu ryb.

○ čas 10:00 až 10:45

Místo: silniční most Lipník nad Bečvou říční kilometr: 27,5

Situace: Zjištěny uhynulé i aktuálně otrávené ryby s nestandardním chováním. Žádné zabarvení, zápach či kal toku.

Provedeno terénní měření mobilním analyzátozem pro stanovení množství kyslíku a pH vody a monitoring toku. V 10:20 odebrán vzorek a sepsán protokol o odběru vzorku vody a ryb. V 11:20 vzorek předán k analýze do SVÚ Olomouc za účelem stanovení příčiny úhynu ryb s upozorněním na možné následné upřesnění požadavků na analýzu.

○ čas 11:10 až 11:20

Místo: jez Osek nad Bečvou, říční kilometr: 24,8

Situace: Počínající otrava ryb přibližně 100 m nad jezem, pod jezem bez úhynu ryb, žádné zabarvení, zápach či kal toku. Provedeno terénní měření a monitoring toku.

○ čas 12:20 až 12:30

Místo: Hranice – most do Teplic nad Bečvou, říční kilometr: 39,2

Situace: Zjištěno oživení toku a výskyt živých ryb v hluboké tůni u pilíře, kde mohly přežít. Žádné zabarvení, zápach či kal toku. Provedeno terénní měření a monitoring toku.

○ čas 13:10 až 13:45

Místo: silniční most Hustopeče nad Bečvou, říční kilometr: 50,8

Situace: Výskyt ryb nebyl zjištěn. Žádné zabarvení, zápach či kal toku, provedeno terénní měření a monitoring toku.

○ čas 14:00

Místo: jez u Oseku nad Bečvou

Situace: Zástupci OI Olomouc se zúčastnili jednání svolaného Krajským úřadem Olomouckého kraje (dále jen „KÚ Olomouc“), za účasti zástupců HZS Olomouckého kraje, vodoprávních úřadů MěÚ Hranice, Lipník nad Bečvou, Valašské Meziříčí a Přerov, PČR a zástupců Českého rybářského svazu. Bylo dohodnuto, že proběhne další kolo vzorkování s rozšířením odběrných míst o bod na toku pod mostem v Prosenicích a v Přerově („U tenisu“). Tyto odběry provede

HZS Olomouckého kraje. Z prvotních analýz dosud nebyla zjištěna žádná výrazná anomální hodnota, podle které by bylo možné zjistit kontaminant.

○ **čas 15:00**

Místo: jez Osek nad Bečvou, říční kilometr: 24,8

Situace: Druhý monitoring místa - k úhynu ryb dochází i pod jezem, žádné zabarvení, zápach či kal toku.

22. 9. 2020 – úterý

○ **čas 10:01**

Situace: Pracovník OI Olomouc do SVÚ Olomouc v 10:01 elektronicky odesílá zprávu shrnující dosavadní poznatky o mimořádné situaci na toku Bečvy počínaje dopoledními hodinami neděle 20. 9. Pravděpodobný únik závadné látky byl lokalizován do oblasti Lhotka nad Bečvou – Choryně (Valašské Meziříčí). Zpráva uvádí postup znečištění toku (úhyn ryb) zjištěné monitoringem od pondělí 21. 9. až do dopoledních hodin v úterý 22. 9. Obsahuje dosud známé poznatky o úhynu ryb, postupu znečištění toku Bečvy a o projevech kontaminace včetně hodnot naměřených při terénním měření. Pro účely chemických rozborů jsou rovněž uvedeny návrhy možných kontaminantů s požadavkem na zaměření prováděných chemických rozborů (chlór, amoniak a jeho sloučeniny, vinylchlorid, kyanid, pesticidy).

○ **čas 12:30**

Místo: jez u Oseku nad Bečvou

Situace: Zástupce OI Olomouc se zúčastnil koordinační schůzky svolané vodoprávním úřadem KÚ Olomouc za účelem řešení likvidace a odstranění následků havárie na řece Bečvě. Účastníky byly vodoprávní úřady Valašské Meziříčí, Hranice, Lipník nad Bečvou a Přerov, Český rybářský svaz územní svaz pro Moravu a Slezsko Ostrava, Povodí Moravy, s. p. - závod Horní Morava Olomouc, ČIŽP OI Olomouc, PČR územní odbor Přerov a HZS Olomouckého kraje.

V době schůzky se kontaminační mrak nacházel nad jezem v Přerově a šířil se dále po toku k obci Troubky a k soutoku s řekou Morava.

Na schůzce byla podána informace o likvidaci uhynulých ryb a rozhodnuto o dalším postupu. Bude dále probíhat monitoring a odběr vzorků povrchové vody ze strany ČIŽP a HZS Olomouckého kraje. Do odběru vzorků a jejich vyhodnocení ve své laboratoři se zapojí rovněž Povodí Moravy, s. p. (dále jen „Povodí Moravy“). Mezi Povodím Moravy, ČIŽP a HZS Olomouckého kraje byla zkoordinována doba a místa odběrů vzorků pro následující dny.

Zástupce VPÚ Valašské Meziříčí sdělil, že v době schůzky jsou známy pouze dílčí výsledky. Podle sdělení ČIŽP byl ve vzorcích zjištěn amoniak, dusičnany a toxiny (viz Záznam z koordinační schůzky svolané vodoprávním úřadem KÚOK dne 22. 9. 2020). Zatím z provedených rozborů nelze určit, jakou látkou byla otrava ryb způsobena. Podle informace HZS Olomouckého kraje nebyly v jimi odebraných vzorcích vody zjištěny nadměrné koncentrace závadných či nebezpečných látek, odebraná voda odpovídá požadavkům na povrchové vody.

○ **čas 14:09**

Situace: Do SVÚ Olomouc byl z OI Olomouc odeslán další e-mail rozšiřující požadavek na zaměření rozborů (kyanidy, fosfor, těžké kovy – chrom, nikl, kadmium).

○ **čas 14:30 až 15:45**

Situace: Pracovníci OI Olomouc za účasti pracovníků Povodí Moravy odebrali čtyři vzorky v lokalitách Přerov – lávka u tenisových kurtů, Přerov – nadjezí, Troubky – nadjezí a Troubky – soutok s Moravou, které byly následně předány k analýze do laboratoře Povodí Moravy.

23. 9. 2020 – středa

○ **čas 09:06**

Situace: Pracovník OI Olomouc odeslal do SVÚ Olomouc e-mail, ve kterém požádal při rozbořech věnovat maximální prioritu na stanovení volných a vázaných kyanidů a vyhodnocení možností vzniku této příčiny.

○ **čas 09:15 – 13:20**

Situace: Pracovníci Povodí Moravy, začali odebírat vzorky na základě objednávky OI Olomouc. Tento den provedli celkem 8 vzorků na toku Bečvy.

24. 9. 2020 – čtvrtek

○ **čas 10:00**

Místo: jez v Přerově (u společnosti Precheza)

Situace: Zástupce OI Olomouc se spolu se zástupci KÚ Olomouc, vodoprávních úřadů Valašské Meziříčí, Hranice, Lipník nad Bečvou a Přerov, Českého rybářského svazu územní svaz pro Moravu a Slezsko Ostrava, Povodí Moravy, PČR územní odbor Přerov, HZS Olomouckého kraje a Krajského úřadu Zlínského kraje zúčastnil koordinační schůzky, jejímž předmětem byla likvidace a odstraňování následků havárie.

ČIŽP zveřejnila informaci o příčině havárie, kterou je únik kyanidů do toku Bečvy. Tuto zprávu dle informací poskytnutých ČIŽP obdržela ČIŽP formou SMS od HZS předchozího večera.

Bylo dohodnuto, že bude dále probíhat monitoring povrchové vody v řece Bečvě a Moravě a to po vzájemné dohodě mezi správcem toku a ČIŽP se zaměřením na uniklou látku. Monitoring bude Povodí Moravy provádět až po hraniční profil s Rakouskem v Lanžhotě. Výsledky rozborů budou předávány ČIŽP a KÚ Olomouc, který zajistí jejich předávání VPÚ.

○ **čas 9:50 – 19:00**

Situace: Pracovníci Povodí Moravy odebírali vzorky na základě objednávky ČIŽP OI Olomouc. Tento den provedli celkem 14 vzorků na toku Bečvy a Moravy.

25. 9. 2020 – pátek

○ čas 9:50 – 12:50

Situace: Pracovníci Povodí Moravy odebírali vzorky na základě objednávky ČIŽP Olomouc. Tento den provedli celkem 13 vzorků na toku Bečvy a Moravy.

3.2.1.2 Činnosti OI Brno

21. 9. 2020 – pondělí

○ čas 11:00

Místo: lokalita u mostu v Choryni, u laguny společnosti DEZA, a.s., a u společnosti STRABAG a.s.

Situace: Pracovníci OI Brno provedli za účasti VPÚ Valašské Meziříčí a Povodí Moravy místní šetření lokality v okolí hlášené mimořádné situace z neděle 20. 9. 2020. U vlakového nádraží Lhotka nad Bečvou byly vytipovány firmy, které mohly být původcem znečištění. Byla prověřena lokalita u mostu v Choryni (v toku přítomny živé ryby) a u laguny společnosti DEZA, a.s. V odtokovém žlabu z laguny společnosti DEZA, a.s., kam je vyvedena i biologická čistírna odpadních vod (dále také „BČOV“), nebyl vizuálně zjištěn problém, voda bez známek zákalu, usazenin či jiného znečištění. Podle záznamu VPÚ Valašské Meziříčí i dle vyjádření přítomného inspektora OI Brno byly v odtokovém žlabu viděny klidně se pohybující ryby. Vzorek vody nebyl odebrán. Podle vyjádření inspektora OI Brno byla nezávadnost vody dostatečně prokázána vizuální kontrolou stavu vody a živými rybami. Rovněž u stavby společnosti STRABAG a.s., která poblíž provádí stavební činnost v rámci opravy železniční trati u obce Lhotka nad Bečvou, nebyly zjištěny známky po úniku závadných látek. Telefonicky byla kontaktována i městská ČOV Valašské Meziříčí, bez nestandardních projevů, v případě problémů by znečištění bylo pozorovatelné později téhož dne.

○ čas 13:35 až 15:35

Místo: ENERGOAQUA, a.s., Krásno nad Bečvou, říční kilometr 59,0 pod jezem Juřinka I - areál v Rožnově pod Radhoštěm

Situace: Odpadní voda z odvaděče vytvářela u vyústění do toku Bečvy na hladině nesouvislou, postupně se rozpadající vrstvu pěny. Pod výpustí byly zjištěny bílé a průsvitné sraženiny, sediment pod výpustí byl odlišný od sedimentu v jiných částech toku. Vytékající voda chemicky zapáchala, pod výpustí nebyly zjištěny žádné ryby (živé či uhynulé). Na místě bylo rozhodnuto, že bude provedena kontrola subjektu.

Ve 13:43 odebrány vzorky odpadní vody z výustě přivaděče odpadních vod z chemické čistírny společnosti ENERGOAQUA, a.s., jeden vzorek pro ČIŽP (předán do akreditované laboratoře LABTECH, s.r.o. Brno) a druhý pro společnost ENERGOAQUA, a.s. Další vzorek ihned analyzován v 300 metrů vzdálené laboratoři ČOV Valašské Meziříčí.

Následně bylo provedeno inspekční šetření v provozu společnosti ENERGOAQUA, a.s., v průmyslovém areálu v Rožnově pod Radhoštěm. Bylo

zjištěno, že na ČOV dochází k likvidaci průmyslových odpadních vod z několika čerpacích stanic rozmístěných v bývalém areálu Tesly Rožnov pod Radhoštěm.

22. 9. 2020 – úterý

Ol Brno připravoval podklady a zajišťoval informace o oblasti, o možném zdroji znečištění (zemědělci, společnosti, které mají povolení k vypouštění od VPÚ). Snaha zjistit, o jakou látku se může jednat (podezření na kyanidy). Příprava podkladů pro následné kontroly. Tento den nebyli pracovníci Ol Brno přítomni na toku Bečvy.

VPÚ MěÚ Valašské Meziříčí požádal v souladu s ustanovením zákona č. 254/2001 Sb., Zákon o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ČIŽP o spolupráci při řešení nastalé situace, zejména:

- *pro zjištění původce havárie,*
- *při návrhu opatření k zneškodňování havárie,*
- *při kontrole navržených opatření.*

23. 9. 2020 – středa

○ čas 13:00 až 17:00

Místo: Valašské Meziříčí, Lhotka nad Bečvou, Vodovody a kanalizace Vsetín, a.s., SONAVOX CZ s.r.o., CIE METAL CZ, s.r.o., CIE PLASTY CZ, s.r.o., Zemědělské obchodní družstvo Lešná, Obec Lešná

Situace: Dosud nebyly známy příčiny úhynu ryb v toku Bečvy. V obci Lešná z výusti č. 1 odtok splaškových odpadních vod se silným zápachem po fekáliích. S ohledem na skutečnosti zjištěné při inspekčním šetření Ol Brno nezahájí kontrolu subjektu ve vztahu k hromadnému úhynu ryb v Bečvě.

○ čas 13:40 až 15:00

Místo: Valašské Meziříčí, Agropodnik, a.s., tok Černého potoka

Situace: Tok Černý potok - z vyústění kanalizace vytékala zakalená, do hněda zabarvená voda se zápachem amoniaku, byly odebrány dva vzorky vody. Vzorek odebraný ve 14:09 u výustě kanalizace společnosti Agropodnik, a.s., do Černého potoka analyzovala laboratoř HZS ve Frenštátu pod Radhoštěm. Druhý vzorek odebraný na stejném místě ve 14:51 byl předán k analýze následující den do laboratoře společnosti LABTECH, s.r.o. Protokoly o odběru vzorků byly předloženy. Bude zahájena kontrola.

○ čas 13:40 až 16:30

Místo: Valašské Meziříčí, PARTR spol. s r.o., LIMITOO s.r.o., TERMOLUX, s.r.o.

Situace: Nebyly zjištěny žádné stopy po úniku nebo vypouštění závadných látek.

○ čas 13:00 až 15:00

Místo: Krásno nad Bečvou, MP Krásno, a.s.

Situace: Nebyla zjištěna spojitost mezi úhynem ryb v toku Bečvy a subjektem MP Krásno, a.s.

○ **čas neuveden**

Místo: Valašské Meziříčí, Krásno nad Bečvou, Lhotka nad Bečvou, Agropodnik, a.s.

Situace: Obchůzka podél toku Bečvy od silničního mostu v Choryni po lávku pro pěší u samoty „Za vodou“. Voda bez zjevného zápachu, zbarvení či pění. Úhyn ryb nepozorován. V toku zjištěn výskyt živých ryb. Obhlídka potoku Svinov.

24. 9. 2020 – čtvrtek

○ **čas neuveden**

Místo: Valašské Meziříčí, Krásno nad Bečvou, Lhotka nad Bečvou, KLEMAT CZ s.r.o., CEMEX Czech Republic, s.r.o., LUKROM, spol. s r.o., firma Jaroslav Hrbáček

Situace: Obchůzka Černého potoka od silničního mostu na ulici Hranická po železniční most. U areálu CEMEX Czech Republic, s.r.o., v době kontroly docházelo k odtoku slabě šedě zbarvené vody s cementovou vůní, pod výustí do Černého potoka se nacházel šedý sediment. Bude předmětem samostatné kontroly. U ostatních společností bez závad.

○ **čas 09:00 až 11:00**

Místo: Valašské Meziříčí, SCHOTT CR, s.r.o.

Situace: Na odpadní vody, které jsou akumulovány v nádržích a následně přečerpávány do kanálu společnosti ENERGOAQUA, a.s., jsou stanoveny limity pro znečištění vypouštěných odpadních vod. V areálu se nepoužívají látky obsahující kyanidy.

○ **čas 09:50 až 14:00**

Místo: MS Technic, spol. s.r.o., areál bývalé Tesly, Rožnov pod Radhoštěm

Situace: Kontrola zaměřená na závadné látky se zaměřením na látky obsahující kyanidy. Tyto chemikálie nebyly zjištěny, nebylo zjištěno porušení zákona.

○ **čas 12:50**

Místo: Valašské Meziříčí, Agropodnik, a.s.

Situace: Odběr vzorku ze šachty dešťové kanalizace společnosti Agropodnik, a.s. Kapalina nažloutlé barvy, bez pevných částic se silným zápachem průmyslových hnojiv. Analýzu vzorku provedla laboratoř společnosti LABTECH, s.r.o.

○ **čas 15:30**

Místo: Rožnov pod Radhoštěm, ENERGOAQUA, a.s.

Situace: Odběr vzorku v šachtě v Rožnově pod Radhoštěm u odtoku z neutralizační čistírny odpadních vod společnosti ENERGOAQUA, a.s. Analýzu vzorku provedla laboratoř Povodí Moravy.

○ **čas 18:00**

Místo: ENERGOAQUA, a.s.

Situace: Odběr vzorků vody a kalu u výustě společnosti ENERGOAQUA, a.s. Analýzu vzorku provedla laboratoř Povodí Moravy.

25. 9. 2020 – pátek

○ čas 14:35

Místo: ENERGOAQUA, a.s.

Situace: Odběr dvou vzorků kalu u neutralizační ČOV (odtok z poslední dosazovací nádrže) společnosti ENERGOAQUA, a.s. Analýzu jednoho vzorku provedla laboratoř společnosti LABTECH, s.r.o., a druhého vzorku laboratoř Povodí Moravy.

○ čas 15:45

Místo: ENERGOAQUA, a.s.

Situace: Odběr jednoho vzorku kalu a jednoho vzorku vody u výustě společnosti ENERGOAQUA, a.s. Analýzu jednoho vzorku provedla laboratoř společnosti LABTECH, s.r.o., a druhého vzorku laboratoř Povodí Moravy. Dále byl odebrán jeden vzorek kalu pod výustí společnosti ENERGOAQUA, a.s. Analýzu tohoto vzorku provedla laboratoř Povodí Moravy.

Na základě společného šetření ČIŽP a PČR dne 23. 9. postoupila ČIŽP Ol Brno dne 25. 9. PČR podklady, které měla ČIŽP k tomuto datu k dispozici v souvislosti s prováděným vzorkováním a zjišťováním zdrojů znečištění po masivním úhynu ryb od úseku Bečvy ve Lhotce nad Bečvou.

3.3 Odběr vzorků

3.3.1 Odběr vzorků ČIŽP

V době od 20. 9. (datum nahlášení havárie) do 25. 9. (datum postoupení zjištění PČR) odebrala ČIŽP celkem 18 vzorků, z toho Ol Olomouc šest vzorků a Ol Brno 12 vzorků. Ol Olomouc dále objednal u Povodí Moravy monitoring toku Bečvy a Moravy a odběr vzorků s cílem sledování vývoje a postupu kontaminace včetně následného vyhodnocení. Na základě této objednávky odebralo Povodí Moravy od 23. do 25. 9. celkem 35 vzorků. Přehled o odběrech vzorků v období 20. – 25. 9. s rozlišením, kdo je odebral, místa odběru a zda se jednalo o odběr nad či pod místem prvního pozorování otravy ryb (Bod 0) je uveden v Příloze č. 2 této Zprávy.

Jak je uvedeno výše v textu, první známky nestandardního chování ryb (dezorientace) pozoroval místní rybář v 9:30 v místě křížení elektrickým vedení velmi vysokého napětí s tokem Bečvy, přibližně 680 metrů od Choryňského mostu proti proudu řeky (Bod 0). Vzorkování pod tímto bodem po proudu řeky mělo tedy za cíl sledovat pohyb kontaminačního mraku a jeho intenzity, monitoring toku, ochranu životního prostředí, zabránění přeshraničnímu přenosu a samozřejmě zjišťování příčiny havárie. Cílem činností nad tímto Bodem 0 proti proudu bylo (či mělo být) zabránit pokračování dotace kontaminantu do toku, zjišťování příčiny a hledání původce.

V následující Tabulce č. 1 je uveden počet odebraných vzorků ČIŽP a Povodí Moravy na základě objednávky ČIŽP v jednotlivých dnech od 20. do 25. 9. s rozlišením, zda byly odebrány pod Bodem 0 nebo nad ním. Z tabulky je patrné, že v prvních pěti dnech havárie bylo odebráno 53 vzorků, z toho 41 vzorků pod Bodem 0 a 12 vzorků nad ním. V den nahlášení havárie odebrala ČIŽP jeden vzorek a následující den pak vzorky dva. V prvních třech dnech havárie byl odebrán ČIŽP jeden vzorek nad Bodem 0.

Tabulka č. 1: Odběr vzorků ČIŽP

Datum odběru vzorků	Počet vzorků nad Bodem 0	Počet vzorků pod Bodem 0	Celkem
20. 9.	0	1	1
21. 9.	1	1	2
22. 9.	0	4	4
23. 9.	2	8	10
24. 9.	4	14	18
25. 9.	5	13	18
Celkem	12	41	53

Po předání zjištění PČR (25. 9.) pokračoval odběr vzorků na toku Bečvy a Moravy Povodím Moravy na základě objednávky ČIŽP OI Olomouc až do 6. 10., kdy bylo vzorkování ukončeno, neboť hodnoty koncentrací již byly vyhodnoceny jako nerizikové. ČIŽP OI Olomouc z tohoto důvodu již vzorky neodebírala. ČIŽP OI Brno i nadále vzorkovala i vzhledem k dalším hlášeným událostem v dané lokalitě. Dále ČIŽP nechala provést nebo provedla řadu prací, např.: monitoring bentosu, monitoring toku Bečva dronem, mapování výustí.

3.3.2 Odběr vzorků ostatních organizací

Kromě výše uvedené ČIŽP a Povodí Moravy odebíraly vzorky také další organizace: HZS, VPÚ Valašské Meziříčí a Vodovody a kanalizace Vsetín, a.s. V období od 20. 9. (datum nahlášení havárie) do 25. 9. (datum postoupení zjištění PČR) odebraly tyto organizace celkem 45 vzorků, z toho HZS 36 vzorků, VPÚ Valašské Meziříčí 7 vzorků a Vodovody a kanalizace Vsetín, a.s., 2 vzorky. Přehled o odběrech vzorků v uvedeném období těchto organizací s rozlišením, kdo je odebral, místa odběru a zda se jednalo o odběr nad či pod Bodem 0 je uveden v Příloze č. 3 této Zprávy.

V následující Tabulce č. 2 je uveden počet odebraných vzorků těmito subjekty v jednotlivých dnech od 20. do 25. 9. s rozlišením, zda byly odebrány pod Bodem 0 nebo nad ním. Z tabulky je patrné, že v prvních pěti dnech havárie bylo odebráno 45 vzorků, z toho 31 vzorků pod Bodem 0 a 14 vzorků nad ním. V den nahlášení havárie bylo odebráno 14 vzorků, z toho jen jeden vzorek nad Bodem 0, a následující den dalších 14 vzorků. V prvních třech dnech havárie byly odebrány těmito subjekty čtyři vzorky nad Bodem 0.

Tabulka č. 2: Odběr vzorků ostatních organizací

Datum odběru vzorků	Počet vzorků nad Bodem 0	Počet vzorků pod Bodem 0	Celkem
20. 9.	1	13	14
21. 9.	3	11	14
22. 9.	0	6	6
23. 9.	7	1	8
24. 9.	3	0	3
25. 9.	0	0	0
Celkem	14	31	45

3.3.3 Odběr vzorků celkem

V období od 20. 9. (datum nahlášení havárie) do 25. 9. 2020 (datum předání zjištění PČR) bylo odebráno následujícími organizacemi: ČIŽP, Povodí Moravy, HZS, VPÚ Valašské Meziříčí a společností Vodovody a kanalizace Vsetín, a.s., celkem 98 vzorků. Počet vzorků podle jednotlivých organizací je uveden v následující tabulce.

Tabulka č. 3: Odběr vzorků celkem podle organizací

Organizace	Počet odebraných vzorků
ČIŽP (OI Brno)	12
ČIŽP (OI Olomouc)	6
Hasičský záchranný sbor	36
Povodí Moravy, s. p. (najaté ČIŽP)	35
Vodoprávní úřad Valašské Meziříčí	7
Vodovody a kanalizace Vsetín, a.s.	2
Celkem	98

V následující Tabulce č. 4 je uveden počet odebraných vzorků v jednotlivých dnech od 20. do 25. 9. s rozlišením, zda byly odebrány pod Bodem 0 nebo nad ním. Z tabulky je patrné, že v prvních pěti dnech havárie bylo z 98 vzorků odebráno 72 vzorků odebráno pod Bodem 0 a 26 vzorků nad ním. **V den nahlášení havárie bylo odebráno 15 vzorků (z toho pouze jeden nad Bodem 0)** a následující den dalších 16 vzorků (čtyři vzorky nad Bodem 0). Druhý den po nahlášení havárie (22. 9.) nebyl odebrán žádný vzorek nad Bodem 0. **V prvních třech dnech havárie bylo tedy odebráno pět vzorků nad Bodem 0.**

Tabulka č. 4: Celkový počet odběrů vzorků

Datum odběru vzorků	Počet vzorků nad Bodem 0	Počet vzorků pod Bodem 0	Celkem
20. 9.	1	14	15
21. 9.	4	12	16
22. 9.	0	10	10
23. 9.	9	9	18
24. 9.	7	14	21
25. 9.	5	13	18
Celkem	26	72	98

V době od 20. 9. (nahlášení havárie) do 6. 10. 2020 (ukončení vzorkování Povodí Moravy, které si najala ČIŽP a kdy hodnoty koncentrací již byly vyhodnoceny jako nerizikové) bylo odebráno celkem cca 130 vzorků na přibližně 51 místech (zdroj ČIŽP). Z toho na řece Bečvě bylo provedeno 90 vzorků na 37 místech a na řece Moravě 40 vzorků na 14 místech. Celkový úsek na řece Bečvě s projevem otravy (úhynem ryb) byl dlouhý 45 kilometrů od říčního kilometru 56,5 (cca 680 metrů nad mostem Choryně) do říčního kilometru 11,5 (jez v Přerově).

3.4 Metodika odběru vzorků

V době havárie byl vydán v ČIŽP pouze předpis o služební pohotovosti, který se dotýká problematiky havárií na vodách a netýká se odběru vzorků vod.

Samotný odběr vzorků upravuje *Česká technická norma z března 2017 Kvalita vod – Odběr vzorků, část 6: Návod pro odběr vzorků z řek a potoků, ČSN EN ISO 5667- 6*. Některé z odběrů prováděli zaměstnanci OI Olomouc a OI Brno. Je zřejmé, že samotný soulad provedení odběru vzorků s touto normou nelze následně ověřit. Byla však předložena ověření a certifikáty prokazující, že pracovníci oblastních inspektorátů ČIŽP, kteří vzorky odebírali, absolvovali potřebné kurzy či semináře vyhovující rozsahu i kvalitě požadavků.

Předmětem šetření nebyla způsobilost laboratoří provádějící rozboru vzorků vody předaných k chemické analýze. Tedy, že se jedná o akreditované laboratoře pracující v systému kvality, který je řízen ČSN ISO IEC 17025, jak předpokládá legislativa v České republice. Rovněž nebyla předmětem šetření oprávněnost subjektů odebírajících vzorky vody za účelem rozboru, tedy zda případné certifikáty těchto subjektů lze uplatňovat v rámci systému kvality příslušné laboratoře.

4 Závěr

První známky nestandardního chování ryb (dezorientace) byly pozorovány přibližně 680 metrů od Choryňského mostu proti proudu řeky Bečvy v neděli v 9:30 dopoledne. Příznaky otravy ryb byly nahlášeny PČR o dvě hodiny později. Celkový úsek na řece Bečvě s projevem otravy (úhynem ryb) byl dlouhý 45 kilometrů od říčního kilometru 56,5 (cca 680 metrů nad mostem Choryně) do říčního kilometru 11,5. (jez v Přerově). Jednalo se o jednorázový vnos do toku řeky. Na základě otravy kyanidy uhynulo cca 40 tun ryb. Nedošlo k přeshraničnímu transportu kontaminantu. Podle ustanovení § 41 odst. 3 vodního zákona řídily práce při zneškodňování

havárie vodoprávní úřady za součinnosti zejména HZS, PČR, ČIŽP OI Olomouc, ČIŽP OI Brno, Povodí Moravy a dalších organizací.

Území postižené havárií a území, které bylo následně monitorováno, zasahuje postupně po proudu toku Bečvy a Moravy do tří krajů (Zlínský, Olomoucký a Jihomoravský). Zlínský a Jihomoravský kraj spadají do územní působnosti OI Brno a Olomoucký kraj do působnosti OI Olomouc.

4.1 ČIŽP - interní předpisy, výjezdy na místo havárie

- **Interní předpisy ČIŽP**

V době havárie neměla ČIŽP vypracovaný a vydaný předpis, který by stanovoval postupy a činnosti pro případ mimořádné události. Dle sdělení ČIŽP takový předpis nikdy neexistoval. Na začátku tohoto šetření předložila ČIŽP pouze *Služební předpis ředitele České inspekce životního prostředí č. 9/2015, o služební pohotovosti v České inspekci životního prostředí* ze dne 2. 12. 2015. Tento předpis obecně stanoví práva a povinnosti službu konajícího pracovníka, jeho proškolení a odměňování, způsob a rozsah zajištění služební pohotovosti a vybavení pracovníka. Zároveň stanoví, že zaměstnanec, který drží služební pohotovost na příslušném oblastním inspektorátu ČIŽP, je oprávněn požádat jednoho či více zaměstnanců, kteří drží služební pohotovost na sousedních oblastních inspektorátech ČIŽP, aby též přijeli na místo mimořádné události.

Dále byl předložen dokument *Havárie na vodách z pozice ČIŽP – odborný text*, který popisuje činnost inspektorů zabezpečujících služební pohotovost při mimořádné události a dokument *Jak obecně postupuje ČIŽP při oznámení havárie na vodách*, který popisuje základní postupy při oznámení havárie na vodách včetně postupů při vzorkování. Oba tyto dokumenty byly podle sdělení pracovníků ČIŽP vypracovány až následně po havárii.

Z informací získaných v průběhu šetření vyplývá, že neexistuje předpis, který by stanovil detailní postup řešení dané situace.

- **Výjezd ČIŽP v den nahlášení havárie**

ČIŽP OI Olomouc byla informována o mimořádné události na základě hlášení HZS v neděli 20. 9. 2020 ve 12:07. Inspektor držící pohotovost po jednáních s VPÚ Hranice a HZS informoval ve 13:20 OI Brno, že původce havárie se nachází pravděpodobně na území v působnosti OI Brno, a následně vyjel na místo havárie, kde situaci konzultoval s VPÚ Hranice. VPÚ Valašské Meziříčí informoval ČIŽP OI Olomouc ve 14:30 a OI Brno až ve 14:42. Dle sdělení ČIŽP pracovník OI Brno upozornil VPÚ Valašské Meziříčí mimo jiné na nutnost oznámení havárie HZS, PČR a správci povodí a dále na nutnost odběru vzorků pracovníky HZS s doporučením na chemickou laboratoř HZS Frenštát pod Radhoštěm. Zároveň byl domluven výjezd zaměstnanců OI Brno na místo havárie v případě zhoršení situace a na základě požadavku VPÚ Valašské Meziříčí. Inspektor OI Olomouc monitoroval tok, pořídil fotodokumentaci a odebral vzorek vody a uhynulých ryb. OI Brno obdržel od pracovníka OI Olomouc informace o závažnosti havárie a také o tom, že pravděpodobný původce kontaminace pochází z oblasti, která je v územní příslušnosti OI Brno. **Na základě sdělení OI Brno nebyl v den nahlášení havárie zorganizován výjezd na místo, protože ze strany VPÚ Valašské Meziříčí nebyl výjezd požadován a bylo dohodnuto, že v případě potřeby si VPÚ Valašské Meziříčí účast OI Brno vyžádá.**

4.2 Odběry vzorků

- **Celkový odběr vzorků – počet vzorků a určení míst odběrů**

V počátečním stadiu likvidace následků havárie nebylo zřejmé, co ji zapříčinilo. Nebylo zřejmé, zda se nejedná pouze o nedostatek kyslíku ve vodě, zda jde o znečištění z nějakého zemědělského podniku, únik závadné látky z provozu některého z průmyslových podniků či jednorázový vnos zaviněný občany. Zasahující složky tedy musely počítat se všemi eventualitami. Pro úspěšné zjištění původce havárie jsou důležitými faktory čas (tzn. odebrat vzorky co nejdříve po nahlášení havárie), místa odběrů (tzn. vytipovat pravděpodobná místa) a množství vzorků (tzn. odebrat adekvátní počet vzorků), což jsou aktivity spadající do koordinační role vodoprávního úřadu v rámci platné legislativy.

V den nahlášení havárie byl odebrán jeden vzorek (v 17:20 HZS) z oblasti nad místem pozorování prvních příznaků otravy ryb. Následující den pak byly odebrány celkem čtyři vzorky z této oblasti, další den nebyl odebrán žádný vzorek.

Podle dostupných informací odebíral HZS Olomouckého kraje v neděli 20. 9. 2020 první vzorky vody z toku přibližně ve 12:30, tedy v době, kdy byla teprve havárie ohlášena PČR na VPÚ Valašské Meziříčí. Rozhodnutí o výběru lokality bylo tedy jednoznačně na zasahujícím HZS. V odpoledních hodinách kontaktoval zástupce VPÚ Valašské Meziříčí OI Brno a žádal o sdělení dalšího postupu. Podle informací OI Brno mu byla poskytnuta mimo jiné informace o nutnosti odběru vzorků. Po příjezdu HZS z Frenštátu pod Radhoštěm, kde je chemická laboratoř, bylo dohodnuto, že bude odebrán vzorek nad soutokem vodních toků Juhyně a Bečvy a kontrolní vzorek pod lávkou ve Lhotce nad Bečvou. Podle dostupných informací však tyto vzorky odebrány nebyly. **Z jednání zúčastněných složek je patrné, že určování míst k odběru vzorků nebylo koordinovaně řízeno.** Je ovšem třeba připomenout, že toto konstatování je uvedeno nad rámec zaměření tohoto šetření a nevztahuje se k roli ČIŽP při zmáhání havárie. V dalších dnech probíhala spolupráce, mimo jiné i na společných koordinačních schůzkách svolávaných KÚ Olomouckého kraje, kterých se zúčastnil také zástupce OI Olomouc. Ani zde však nebylo rozhodnuto o odběru vzorků z míst možné a pravděpodobné kontaminace chemickými látkami.

- **Odběr vzorků ČIŽP**

Jak je zmíněno výše, jednou z důležitých činností při zmáhání havárie je dostatečné a včasné vzorkování. **V prvních třech dnech od nahlášení havárie (20. – 22. 9.) ČIŽP odebrala sedm vzorků, z nichž jen jeden byl z místa proti proudu nad místem pozorování prvních příznaků otravy ryb.** Ve dnech 20. 9. - 25. 9., kdy byla zjištěná postoupena PČR, bylo provedeno celkem 53 vzorků (OI Olomouc šest, OI Brno 12 a Povodí Moravy na základě objednávky ČIŽP OI Olomouc 35). Z těchto vzorků bylo 12 odebráno z oblasti, kde pravděpodobně došlo k vniknutí kontaminantu do toku. Všechny tyto vzorky odebrala OI Brno (tři u společnosti Agropodnik, a.s., a devět u společnosti ENERGOAQUA, a.s.).

4.3 Přehled výustí a potenciálních znečišťovatelů, potenciálně rizikové výustí

- **Přehled výustí a potenciálních znečišťovatelů jako podklad k určení míst odběrů vzorků pro nalezení původce**

Podle sdělení pracovníků ČIŽP jim není známo, že by zodpovědní zástupci jednotlivých vodoprávních úřadů, kteří se podíleli na zmáhání havárie, měli k dispozici

přehledný souhrn výustí či vtoků do toku Bečvy. V průběhu havárie probíhalo vytipování výustí pouze na základě osobních zkušeností.

Tato stávající situace existuje přes skutečnost, že povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových nebo podzemních (včetně povolení integrovaných) vydává správním rozhodnutím na návrh žadatele zpravidla příslušný vodoprávní úřad (pouze v případě zařízení s významným negativním přeshraničním vlivem povolení vydává Ministerstvo životního prostředí).

ČIŽP se vyjadřuje pouze k integrovaným povolením k vypouštění odpadních vod, podle zákona č. 76/2002 Sb., zákon o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci). Tento zákon uvádí přesný výčet typů činností, na která se zákon o integrované prevenci vztahuje, neplatí tedy pro všechny průmyslové či zemědělské provozy.

Není vypracován souhrnný dokument, který by dal přehled o bodech možného znečištění s největším potenciálem ohrožení a tím výrazně urychlil a zjednodušil postupy pracovníků při zásahu, zejména v době bezprostředně následující po vzniku havárie. Opět je ovšem třeba připomenout, že i toto konstatování je uvedeno nad rámec zaměření tohoto šetření a nevztahuje se k roli ČIŽP při zmáhání havárie.

- **Odběr vzorků z potenciálně rizikových výustí**

V den havárie nebyly na základě dostupných informací z žádné potenciálně rizikové výusti odebrány vzorky žádnou ze zasahujících složek.

Přibližně 1,6 kilometru nad výše zmíněným Bodem 0, kde byly v neděli 20. 9. 2020 poprvé pozorovány první známky nestandardního chování ryb (dezorientace), je při pravém břehu Bečvy výpuštěn jednoho z držitelů integrovaného povolení na vypouštění odpadních vod, společnost DEZA, a.s. Povolení bylo, včetně následujících změn, vydáno pro „*Zařízení provozu Vodního hospodářství*“ Krajským úřadem Zlínského kraje. V organizaci DEZA, a.s., byl dne 20. 5. 2020 zahájen zkušební provoz biologické čistírny odpadních vod, který má trvat minimálně jeden a půl roku, tedy plánovaně do prosince 2021. V rámci zkušebního provozu se v době havárie jednalo o plnohodnotný provoz čistírny odpadních vod.

Podle záznamu VPÚ Valašské Meziříčí byl jedním z jejích kroků v den havárie kontakt s dispečerem společnosti DEZA, a.s., který byl dotázán, zda nedošlo k úniku chemických látek (odpověď negativní) a se kterým byl dohodnut odběr zkušebních vzorků. Ve 13:00 byl vzorek odebrán a vyhodnocen pracovníky společnosti, což je na základě sdělení ČIŽP obvyklý postup.

K fyzické kontrole výusti došlo v pondělí 21. 9. 2020, v průběhu prověřování lokality ve Lhotce nad Bečvou. Zde byly společně s pracovníky VPÚ Valašské Meziříčí a Povodí Moravy vytipováni možní původci havárie. Jedním z možných původců byla DEZA, a.s., proto byla provedena kontrola lagun a odtokového žlabu s vyústěním BČOV. Vizuálně bylo vše v pořádku, byly zde viděny klidně se pohybující ryby.

U této výusti nebyl **žádnou ze zasahujících složek** odebrán vzorek odpadní vody vypouštěné do toku Bečvy ani v den havárie ani v dnech následujících.

Podobná situace je u společnosti ENERGOAQUA, a.s., která se zabývá výrobou, distribucí a prodejem energetických medií a služeb v oblasti elektrické energie, tepelné energie, technických plynů a vodního hospodářství. Tato společnost je držitelem povolení k „*Vypouštění odpadních vod s obsahem nebezpečných a zvláště nebezpečných závadných látek do vodního toku Spojená Bečva*“, které i s následnými změnami vydal Krajský úřad Zlínského kraje. V době

havárie bylo přerušeno správní řízení ve věci dalšího prodloužení povolení z důvodu odstranění nedostatků v podané žádosti, a to do 15. 12. 2020. **U tohoto vyústění, které se nachází přibližně tři kilometry nad Bodem 0, byly dva vzorky odebrány den po havárii.**

4.4 Metodika odběru vzorků ČIŽP

Předmětem tohoto šetření byla také metodika odběru vzorků ze strany pracovníků ČIŽP. **Bylo ověřeno, že pracovníci, kteří odebírali vzorky, absolvovali potřebné kurzy či semináře vyhovující rozsahu i kvalitě požadavků stanovených legislativou.**

V Praze dne 24. 5. 2021

Bc. Jaroslav Svoboda
vedoucí OFK MŽP
elektronicky podepsáno

5 Rozdělovník

Mgr. Richard Brabec, ministr životního prostředí
spis šetření vedený u OIAFK MŽP

6 Přílohy

Příloha č. 1 - Mapa celkové situace

Příloha č. 2 - Odběry vzorků ČIŽP a Povodí Moravy, s. p., na základě objednávky ČIŽP v období 20. 9. - 25. 9. 2020 na řece Bečvě a Moravě

Příloha č. 3 - Odběry vzorků ostatních organizací v období 20. 9. - 25. 9. 2020 na řece Bečvě